

Mottagare
Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Datum
2020-11-2524

Diarienummer
RS200922

Region Halland Yttrande En likvärdig skola –minskad skolegregation och förbättrad resursanvändning SOU 2020:28

Sammanfattning

I detta ärende har Regionstyrelsens tillväxtutskott fattat beslut efter föredragning av ansvarig handläggare.

Region Hallands yttrande tar utgångspunkt i rollen som regionalt utvecklingsansvarig. Region Halland har en samordnande roll som stöd i den regionala samverkansstrukturen och som aktör i att utveckla skola och utbildning i Halland. Region Halland tar ansvar, i samverkan med de halländska skolhuvudmännen, att bedriva skolutveckling från förskola till vuxenutbildning.

Övergripande kommentarer

Sammanfattningsvis anser Region Halland att alla insatser som riktas mot att minska skolegregationen och öka likvärdigheten, är positiva. Samtidigt anser Region Halland att de förslag som utredningen föreslår är otillräckliga för att i någon större utsträckning påverka likvärdigheten i svensk skola. Skolans kvalitet och likvärdighet, handlar i grund och botten, om resurser och möjlighet att ha utbildade lärare, en stark profession, ekonomi och kompetens att bedriva utvecklingen av skolan framåt.

Utredningen ger förslag på ett antal övergripande områden som behöver förändras för att öka likvärdigheten:

- Förändringar av statsbidragen inom skolan från mer specifika till sektorsbidrag.
- Högre närvaro av skolmyndigheterna i hela landet, framför allt Skolverket.
- Kvalitetsuppföljning genom lokala och regionala dialoger mellan huvudmän och Skolverket.
- Ökat centralt ansvarstagande för skolan.
- Gemensamt skolval, d.v.s. alla vårdnadshavare ska göra ett skolval.

- Förändrade urvalskriterier för skolval.
- Förändrade ersättningsregler för fristående skolor.

Region Halland ställer sig bakom förslaget att slå samman flera av de riktade statsbidragen till ett sektorsbidrag. Det kan leda till mindre administration och ökad tydlighet mellan skolhuvudmän. Sektorsbidraget ska syfta till att stödja skolans verksamhet och stimulera skolutveckling utifrån lokala behov och prioriteringar, och där igenom bidra till ökad likvärdighet och kvalitet i undervisningen. För att bidra till detta, anser Region Halland, att det är viktigt att sektorsbidraget inte är villkorat, att det förenklar kommunernas budget- och planeringsarbete och bidrar till en långsiktighet i skolhuvudmännens utvecklingsarbete. Bidraget bör kontinuerligt utvärderas, på alla nivåer inom skolans organisationer, mot syftet; att bidra till ökad likvärdigheten och kvaliteten i undervisningen. Det är även viktigt att bidraget inte är för statiskt och öppnar upp för omprioriteringar.

Region Halland ställer sig i grunden positiv till denna utrednings beskrivning av Skolverkets utökade uppdrag gällande en regional organisation kopplat till förskoleklass och grundskola och hur detta kan komma alla skolhuvudmän till gagn. En tydlig regional närvaro kan bidra till att skolhuvudmännens systematiska kvalitetsarbete stärks. Skolverkets föreslagna regionala nivå i denna utredning kan i samarbete med regionen och de halländska skolhuvudmännen förbättra den samlade kapaciteten för att genomföra skolans uppdrag med ökad kvalitet. Utredningen beskriver att större kommuners skolor generellt håller högre kvalitet än landsbygdens skolor och att dessa skillnader har tilltagit över tid. Utredningen pekar på en uppenbar risk att dessa skillnader kommer att öka i takt med att de demografiska förändringarna fortskrider. Samtidigt som antalet och andelen barn i Sveriges större kommuner ökar har landsbygdskommuner en hög och ökande andel äldre invånare. När nya skolor behöver byggas och lärare och rektorer rekryteras i större kommuner kommer många små kommuners utmaning vara att hålla skolor öppna och erbjuda en undervisning av god kvalitet trots att elevunderlaget, och inte sällan skattekraften, sviktat. Likvärdigheten utmanas därmed inte enbart av antalet huvudmän utan också av ökade skillnader i olika delar av landet, inom regioner och mellan skolhuvudmän. Därför anser Region Halland, att ett tydligt uppdrag för en regional organisation som Skolverket ska ansvara för, bör beakta regionala och kommunala skillnader och mellan olika skolhuvudmän, så den regionala organisationen bidrar till en ökad likvärdighet.

Region Halland ställer sig bakom förslaget gällande fler kvalitetsuppföljningar på nationell nivå. Det behövs riktade insatser till regioner och skolhuvudmän i att stödja deras arbete mot nationella mål, i samverkan, på nationell, regional och lokal nivå.

Trots att ett nationellt arbete för att öka likvärdigheten och förbättra resultaten i skolan varit ett centralt mål för svenskt utbildningsväsen har resultat uteblivit. De har till och med ökat. Vad det beror på lyfts i olika delar av utredningen. Utredningen pekar bland annat på balansgången mellan centralstyrning och en verksamhet som vilar på professionernas kunskaper. Det finns inte ett svar på hur en central styrning av skolan skulle förbättra resultaten och likvärdigheten, utan utredningen visar att det behövs en mångfald av insatser

som genomförs i dialog på regional nivå och med skolhuvudmän. Region Halland anser att det är viktigt att en ökad central styrning sker i dialog med regioner och skolhuvudmän, för att därigenom uppnå en stor flexibilitet och ökad träffsäkerhet i de insatser som t.ex. Skolverket erbjuder. Region Halland anser också att utredningen behöver kompletteras med en konsekvensbeskrivning av hur utredningens förslag ekonomiskt kommer att påverka mindre kommuner och olika driftformer av svensk grundskola.

Region Halland väljer att inte kommentera de delar i utredningen som berör gemensamt skolval, förändrade urvalskriterier för skolval och förändrade ersättningsregler för fristående skolor, då Region Halland anser att det är en fråga för skolhuvudmän.

Förutom de skarpa förslagen, för utredningen i ett kapitel en bredare diskussion om vad utredningen menar principiellt kan bidra till att stärka likvärdigheten. Det centrala ansvarstagande för skolan som utredningen menar måste till för att nå högre grad av likvärdighet, anser Region Halland kommer i mycket liten grad fram i utredningens förslag. De överväganden som utredningen för fram och de principiella insatser som beskrivs i den längre diskussionsdelen, innehåller reella förslag som skulle kunna innebära skillnader för likvärdigheten i svensk skola. Dessa har dessvärre inte gått vidare som skarpa förslag. Utredningen tar alltså ett större grepp om likvärdigheten och skisserar på andra önskvärda insatser:

- Förstärka skolans pedagogiska ledarskap.
- Professionsprogram för lärare och rektorer.
- Planera så att de skickligaste lärarna har de svåraste uppgifterna.
- Öka attraktiviteten för läraryrket och andra yrken i skolan.
- Utveckla skolans arbete med det kompensatoriska uppdraget.
- Säkra tillgången till studiehandledning.
- Ta fram stödmaterial till lärare som saknar utbildning.
- Stärk elevhälsoarbetet.
- Fokusera extra på skolor med svaga resultat och stora utmaningar.

Region Halland anser att det är en brist att utredningen inte når fram till några konkreta förslag även inom dessa områden.

Kommentarer på enskilda delar av utredningens förslag

Region Halland har valt att kommentera följande förslag:

9.2.2 Slå samman flera av de riktade statsbidragen till ett sektorsbidrag och tillför ytterligare resurser

Utredningens förslag: Majoriteten av stimulansbidragen till skolväsendet ska läggas samman till ett sektorsbidrag. Sektorsbidraget ska syfta till att stödja skolverksamheten och stimulera skolutveckling utifrån lokala behov och prioriteringar i syfte att öka likvärdigheten och kvaliteten i undervisningen. Varje skolhuvudman för skolenhet med förskoleklass, grundskola och grundsärskola kan beviljas bidrag. Skolverket fastställer vid årets början beloppet för innevarande år för de som beviljats bidrag, och redovisar en preliminär beräkning för påföljande två år. Bidraget ska vara socioekonomiskt viktat.

Region Halland ställer sig bakom förslaget, som Region Halland anser bör leda till mindre administration och ökad rättvisa mellan huvudmän, men vill också framhålla vikten av att måluppfyllelsen för sektorsbidragen följs upp. Region Halland anser dock att de generella förändringarna av statsbidraget har liten påverkan på likvärdigheten i stort. Region Halland anser också att utredningen gällande sektorsbidragen behöver kompletteras med en konsekvensbeskrivning.

9.2.6 Frågan om ett större statligt sektorsbidrag behöver utredas vidare

Utredningens bedömning: Staten bör på sikt ta ett större ansvar för finansieringen av förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan och eventuellt också andra skolformer liksom fritidshemmet. Detta bör ske genom att ett större statligt sektorsbidrag införs för att finansiera undervisningen som bedrivs i skolformerna samt eventuellt också andra kostnadsposter. Sektorsbidraget bör beräknas per huvudman och vara socioekonomiskt viktat. Sektorsbidraget ska endast kunna användas till kostnader i skolväsendet.

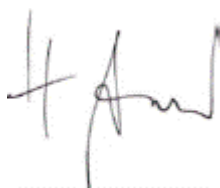
Region Halland ställer sig bakom förslaget att detta ska utredas vidare och menar att detta skyndsamt måste göras med utgångspunkt från just likvärdigheten och de olika huvudmännens situation. Syftet med ett större sektorsbidrag måste vara ökad likvärdighet och det är viktigt att bidraget fördelas efter sådana principer. Att bidraget ska vara socioekonomiskt viktat är positivt, men andra faktorer, exempelvis huvudmännens förutsättningar, skolstruktur, möjlighet att rekrytera måste också vägas in. Region Halland ser också vikten av att sektorsbidraget tar hänsyn till skillnader i egenfinansieringsförmågan hos olika skolhuvudmän.

10.5.1 Kontinuerlig uppföljning av nationella mål

Utredningens bedömning: Förskoleklassens och grundskolans likvärdighet och kompensatoriska förmåga behöver följas upp systematiskt och kontinuerligt. Skolverket bör i samråd med övriga skolmyndigheter kontinuerligt genomföra dialoger med skolhuvudmännen om arbetet för att nå de nationella målsättningarna.

Region Halland ställer sig bakom förslaget. De granskningar som idag genomförs av Skolinspektionen har begränsad stödjande effekt för att förbättra kvalitet, måluppfyllelse och likvärdighet. Skolverkets stöd upplevs ofta av huvudmännen som perifert och övergripande. Region Halland anser att det behövs riktade insatser i regioner och mot skolhuvudmän för att stödja skolors arbete mot nationella mål, genom samverkan, på nationell, regional och lokal nivå.

Regionstyrelsen

Helene Andersson
Ordf Regionstyrelsens tillväxtutskott

Jörgen Preuss
Regiondirektör